

موقعیت استراتژیک اندونزی؛

فرصت‌های طلایی برای ارتقای همکاری‌های اقتصادی ایران

" Elevating Indonesia's Strategic Position: Golden Opportunities for Enhancing Economic Collaborations with Iran "

Indonesia, strategically nestled between Asia and Australia, stands as a formidable force in global trade, bolstered by its rich natural resources. With a population exceeding 270 million, it is the world's fourth most populous nation and a powerhouse among emerging economies. Its unparalleled ethnic and cultural diversity, encompassing over 300 ethnic groups and more than 700 languages and dialects, creates a vibrant cultural mosaic that shapes its national identity. Islam, as the predominant faith, unites over 87% of its people.

Politically, Indonesia has undergone a transformative journey, evolving into a robust democracy since the late 1990s, with a dynamic multi-party system at its helm. As a founding member of ASEAN, the nation is unwavering in its commitment to regional multilateral cooperation, positioning itself as a pillar of Southeast Asia.

Economically, Indonesia has become a beacon of growth, driven by strategic infrastructure development, a welcoming environment for foreign investment, and a thriving domestic market. Forecasts indicate a notable increase in the import of goods and services, signaling promising opportunities for nations like Iran to bolster their presence in the Southeast Asian market by ramping up exports to Indonesia.

Looking ahead, Indonesia envisions itself as an advanced, independent, and prosperous nation by 2045, marking the centennial of its independence. This ambitious roadmap is anchored in key goals such as human development, sustainable economic progress, and national resilience.

While 2023 witnessed a slight dip in trade volume—total trade reaching \$481 billion, a 9% decrease from the previous year—Indonesia has maintained resilient trade relationships with its primary partners, China and the United States. The nation's foreign direct investment (FDI) inflows, although volatile in nature, have surged in recent years, signaling increasing investor confidence.

In essence, Indonesia continues to cement its status as one of Southeast Asia's most formidable emerging economies. With its abundant natural resources and youthful population, the country's trajectory remains poised for upward momentum, creating fertile ground for international collaboration and economic engagement—particularly for countries like Iran, eager to capitalize on Indonesia's vast potential.

فهرست مطالب

خلاصه مدیریتی ۴

۱. مروری بر وضعیت اقتصادی، جمعیتی و سیاسی اندونزی ۵

۱.۱. موقعیت جغرافیایی اندونزی ۵

۲.۱. ویژگی های جمعیتی ۵

۳.۱. گرایش های سیاسی ۶

۴.۱. اندونزی در شاخص های منتخب اقتصادی ۶

۵.۱. وضعیت اقتصاد اندونزی در جهان ۷

۶.۱. تجارت اندونزی ۸

۶.۱.۱. وضعیت کلی تجارت اندونزی ۸

۶.۱.۲. هم پیمانان تجاری ۹

۶.۱.۳. کالاهای مهم صادراتی و وارداتی ۱۰

۶.۱.۴. تجارت اندونزی با قدرت های جهانی ۱۱

۶.۱.۵. مهم ترین شرکای اندونزی در بین کشورهای همسایه ایران ۱۳

۷.۱. روند سرمایه گذاری خارجی اندونزی ۱۵

۷.۱.۱. جریان ورود سرمایه ۱۵

۷.۱.۲. جریان خروج سرمایه ۱۶

۲. پیش بینی روندهای اقتصادی آتی اندونزی ۱۷

۳. عضویت اندونزی در سازمان های بین المللی ۱۹

۴. برنامه اندونزی برای سال ۲۰۴۵ ..... ۲۰

۱.۴. تاریخچه و روند توسعه ۲۰

۲.۴. اهداف و سیاست ها ۲۱

۳.۴. ارکان چهارگانه چشم انداز ۲۰۴۵ ..... ۲۱

۴.۴. فرصت ها و چالش های تحقق چشم انداز اندونزی طلایی ۲۰۴۵ ..... ۲۱

۴.۴.۱. فرصت ها ۲۱

۴.۴.۲. چالش ها ۲۲

۵. وضعیت تجارت ایران با اندونزی ۲۳

۱.۵. روند کلی تجارت ۲۳

۲.۵. مهم ترین گروه های کالایی ۲۴

۳.۵. پتانسیل های صادراتی ۲۵

۶. فرصت های پیش روی ایران در همکاری های اقتصادی با اندونزی ۲۷

خلاصه مدیریتی

اندونزی، با موقعیت جغرافیایی استراتژیک خود در میان آسیا و استرالیا و برخورداری از منابع طبیعی غنی، به عنوان یک بازیگر کلیدی در تجارت جهانی شناخته می‌شود. این کشور با جمعیتی بیش از ۲۷۰ میلیون نفر، چهارمین کشور پرجمعیت جهان است و یکی از اقتصادهای نوظهور مهم به شمار می‌آید. اندونزی با تنوع قومی و فرهنگی حیرت‌انگیز خود، که شامل بیش از ۳۰۰ گروه قومی و بیش از ۷۰۰ زبان و گویش محلی می‌شود، هویت فرهنگی منحصر به فردی را ارائه می‌دهد. در این میان، اسلام به عنوان دین غالب، بیش از ۸۷ درصد از جمعیت را تشکیل می‌دهد.

در عرصه سیاسی، اندونزی از اواخر دهه ۱۹۹۰ به سمت دموکراسی حرکت کرده و اکنون بر اساس یک سیستم چندحزبی فعالیت می‌کند. این کشور همچنین به عنوان یکی از بنیان‌گذاران آسه‌آن، به همکاری‌های چندجانبه در جنوب شرق آسیا پایبند است.

از منظر اقتصادی، اندونزی به لطف توسعه زیرساخت‌ها، جذب سرمایه‌گذاری خارجی و پویایی بازار داخلی، رشد اقتصادی مثبتی را تجربه کرده است. پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که واردات کالا و خدمات این کشور در سال‌های آتی افزایش خواهد یافت؛ این روند می‌تواند فرصت‌های ارزشمندی برای کشورهایمانند ایران فراهم کند تا با توسعه صادرات محصولات خود به اندونزی، جایگاه خود را در اقتصاد جنوب شرق آسیا تقویت کنند.

اندونزی در نظر دارد تا سال ۲۰۴۵ به یک ملت مستقل، پیشرفته و رفاه‌مند تبدیل شود و صدمین سالگرد استقلال خود را جشن بگیرد. این برنامه شامل اهداف کلیدی در زمینه‌های توسعه انسانی، رشد اقتصادی پایدار و تقویت تاب‌آوری ملی است. هرچند در سال ۲۰۲۳ تجارت کالایی اندونزی با کاهش مواجه شده و ارزش کل تجارت این کشور به ۴۸۱ میلیارد دلار رسید، اما این کشور همچنان روابط تجاری قوی با چین و آمریکا، بزرگ‌ترین شرکای تجاری خود، حفظ کرده است. همچنین، روند جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در اندونزی نوسانی بوده، اما در دهه اخیر شاهد افزایش چشمگیر این سرمایه‌گذاری‌ها بوده‌ایم.

در مجموع، اندونزی با بهره‌گیری از منابع طبیعی و جمعیت جوان خود، همچنان به عنوان یکی از اقتصادهای نوظهور قوی در جنوب شرق آسیا شناخته می‌شود. این موقعیت به همراه پیش‌بینی‌های مثبت برای رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری، فرصت‌های زیادی برای تعاملات بین‌المللی و همکاری‌های اقتصادی، به ویژه با کشورهایمانند ایران، فراهم می‌آورد که در ادامه این گزارش به آنها پرداخته می‌شود.

۱. مروری بر وضعیت اقتصادی، جمعیتی و سیاسی اندونزی

۱.۱. موقعیت جغرافیایی اندونزی

اندونزی، بزرگ‌ترین مجمع‌الجزایر جهان، در جنوب شرق آسیا و بین اقیانوس هند و آرام قرار دارد. این کشور با بیش از هفده هزار جزیره، چهارمین کشور پرجمعیت دنیا است و موقعیت استراتژیکی بین آسیا و استرالیا دارد. اندونزی با کشورهای مالزی، پاپوآ گینه نو و تیمور شرقی مرز زمینی و با سنگاپور، فیلیپین، ویتنام و استرالیا مرز دریایی دارد. این کشور از منابع طبیعی غنی مانند نفت، گاز، زغال‌سنگ و معادن برخوردار است و نقش مهمی در تجارت دریایی جهانی ایفا می‌کند. جاوه، یکی از جزایر اصلی اندونزی، پرجمعیت‌ترین جزیره جهان است و پایتخت کشور، جاکارتا، در آن واقع شده است.

۲.۱. ویژگی‌های جمعیتی

اندونزی با جمعیتی بیش از ۲۷۰ میلیون نفر، به‌عنوان چهارمین کشور پرجمعیت جهان شناخته می‌شود و در قلب آسیای جنوب شرقی، به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین و مهم‌ترین اقتصادهای نوظهور جایگاه ویژه‌ای دارد. این کشور با تنوع بی‌نظیر قومی، زبانی و فرهنگی، تصویری از همزیستی و اتحاد را به نمایش می‌گذارد. بیش از ۳۰۰ گروه قومی در این سرزمین پهناور زندگی می‌کنند که قوم جاوه‌ای با سهمی حدود ۴۰ درصد از جمعیت، پررنگ‌ترین حضور را دارد و فرهنگ این کشور را به‌شکل محسوسی تحت تأثیر قرار داده است.

در کنار این تنوع قومی، اندونزی دارای بیش از ۷۰۰ زبان و گویش محلی است که هرکدام گنجینه‌ای از تاریخ و هویت فرهنگی را در دل خود حفظ کرده‌اند. با این حال، زبان اندونزیایی به‌عنوان زبان رسمی، نقش مهمی در ایجاد وحدت ملی و ارتباط میان این جوامع متنوع ایفا می‌کند. این تنوع زبانی و فرهنگی، اندونزی را به یکی از غنی‌ترین کشورهای چندفرهنگی جهان تبدیل کرده و آن را از بسیاری دیگر از کشورها متمایز ساخته است.

در حوزه مذهبی، اسلام با پوشش بیش از ۸۷ درصد از جمعیت، دین غالب کشور است و اندونزی را به بزرگ‌ترین کشور مسلمان جهان تبدیل کرده است. با این وجود، اقلیت‌های مسیحی، هندو و بودایی نیز در بخش‌های مختلف این کشور حضور دارند و به تنوع مذهبی و فرهنگی اندونزی عمق بیشتری بخشیده‌اند.

جمعیت جوان اندونزی، در کنار رشد سریع شهری و توسعه زیرساخت‌ها، یکی از محرک‌های اصلی رشد اقتصادی و اجتماعی این کشور به‌شمار می‌روند. شهرهای پر جنب و جوشی مانند جاکارتا و سورابایا به مراکز مهم تجاری و اقتصادی تبدیل شده‌اند که نشان از حرکت شتابان اندونزی به سوی صنعتی شدن و توسعه پایدار دارد. این ترکیب پویا از جوانی جمعیت و فرصت‌های اقتصادی، اندونزی را به الگویی برای کشورهای در حال توسعه تبدیل کرده و چشم‌اندازی روشن برای آینده‌ای قدرتمند ترسیم کرده است.

۳.۱. گرایش‌های سیاسی

گرایش سیاسی اندونزی ترکیبی از دموکراسی نوظهور و عمل‌گرایی سیاسی است. این کشور از اواخر دهه ۱۹۹۰ با آغاز اصلاحات سیاسی به سوی نظام دموکراتیک حرکت کرد و اکنون بر پایه یک سیستم چندحزبی مستقر شده است. در این سیستم، احزاب مختلف از جمله ملی‌گراها، اسلامی‌ها و لیبرال‌ها به رقابت پرداخته و نقشی کلیدی در سیاست‌گذاری داخلی و خارجی کشور ایفا می‌کنند.

در سیاست داخلی، دولت‌های اندونزی اولویت خود را بر حفظ وحدت ملی در کشوری که از هزاران جزیره و گروه‌های قومی تشکیل شده، قرار داده‌اند. در عین حال، توسعه اقتصادی، کاهش فقر و حفظ ثبات سیاسی از جمله اهداف اساسی دولت‌ها محسوب می‌شود. اندونزی در تلاش است که از تنوع فرهنگی و مذهبی به‌عنوان فرصتی برای پیشبرد توسعه اجتماعی و اقتصادی بهره‌برداری کند و میان چالش‌های داخلی و فرصت‌های جهانی‌شدن تعادل برقرار کند.

در عرصه سیاست خارجی، اندونزی با اتخاذ رویکردی مستقل و غیرمتعهد، تلاش دارد خود را به‌عنوان یک قدرت معتدل و قابل‌اعتماد در جهان معرفی کند. این کشور با پایبندی به سیاست «عدم تعهد»، از وابستگی به قدرت‌های جهانی اجتناب کرده و همواره نقشی پیشرو در حل و فصل مسائل منطقه‌ای و بین‌المللی ایفا کرده است. در این راستا، اندونزی به‌عنوان یکی از بنیان‌گذاران آسه‌آن، تعهد خود را به همکاری‌های چندجانبه در جنوب شرق آسیا نشان داده و به‌دنبال ارتقای صلح و توسعه پایدار در منطقه است.

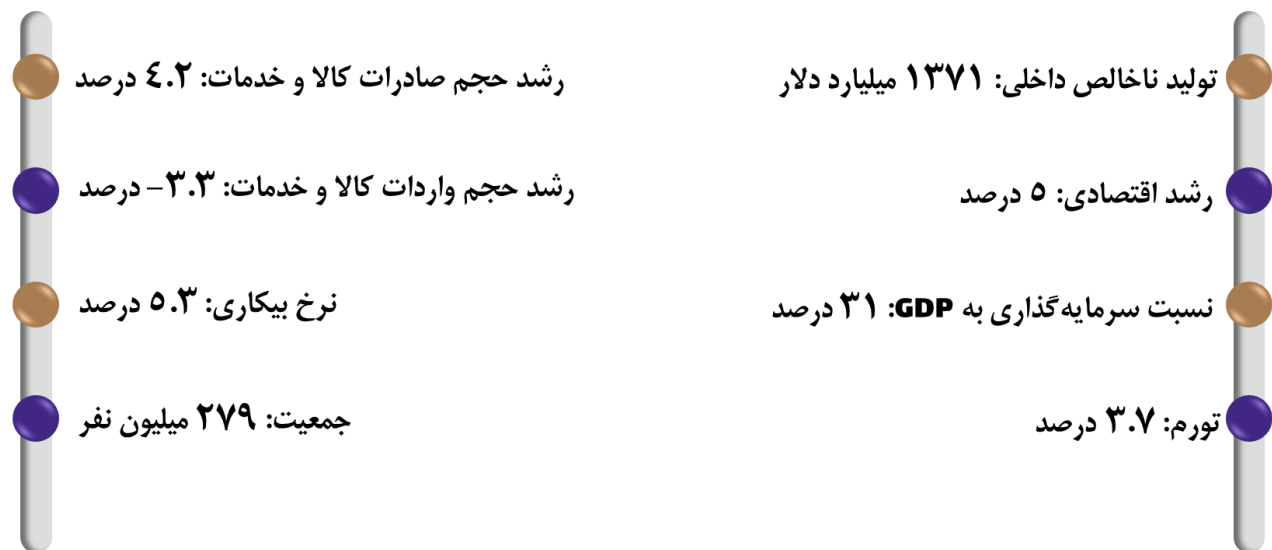
از سوی دیگر، دولت اندونزی همواره در تلاش بوده تا میان ارزش‌های سنتی و اسلامی جامعه با الزامات دموکراسی و جهانی‌شدن توازن برقرار کند. این تلاش‌ها، اندونزی را به الگویی موفق از یک دموکراسی چندفرهنگی و توسعه‌گرا در جهان تبدیل کرده است.

۴.۱. اندونزی در شاخص‌های منتخب اقتصادی

در سال ۲۰۲۳، اندونزی در شاخص‌های منتخب اقتصادی عملکردی متوازن و قابل‌توجه از خود نشان داده است که در شکل ۱ به آنها اشاره شده و جایگاه اندونزی را به‌عنوان یک اقتصاد نوظهور و پیشرو در منطقه جنوب شرق آسیا تثبیت می‌کنند.

رشد اقتصادی اندونزی، که به لطف توسعه زیرساخت‌ها، جذب سرمایه‌گذاری خارجی و پویایی بازار داخلی حاصل شده و به رقم ۵ درصد در سال ۲۰۲۳ رسیده، همچنان یکی از نقاط قوت این کشور است. نسبت سرمایه‌گذاری به تولید ناخالص داخلی این کشور نیز در سال مذکور حدود ۵ درصد بوده است. شایان ذکر است، اگرچه در سال ۲۰۲۳ رشد واردات اندونزی با کاهشی موقت مواجه شده، اما بر اساس پیش‌بینی‌های سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)، این کشور طی سال‌های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ به ترتیب با رشد واردات کالا و خدمات ۶.۴ درصد و ۶.۳ درصدی همراه خواهد بود. این روند می‌تواند فرصت بی‌ظنیری برای ایران باشد تا با توسعه صادرات محصولات خود به این بازار بزرگ و رو به رشد، جایگاه خود را در اقتصاد جنوب شرق آسیا تقویت کند.

شکل ۱. وضعیت اندونزی در شاخص‌های اقتصادی منتخب

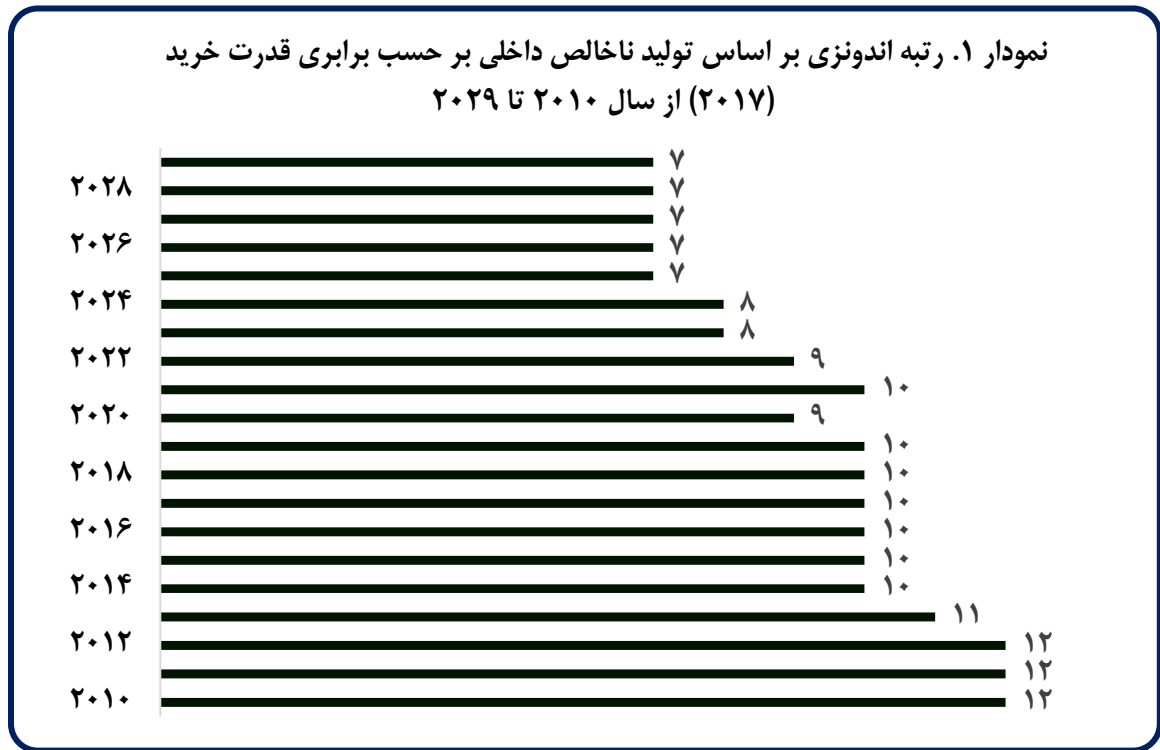

منبع داده‌ها: IMF

۵.۱. وضعیت اقتصاد اندونزی در جهان

اقتصاد اندونزی طی دو دهه گذشته با رشدی پایدار و تحسین‌برانگیز توانسته جایگاه خود را در میان قدرت‌های اقتصادی جهان تثبیت کند. این کشور که در سال ۲۰۱۰ در رتبه ۱۲ بر اساس تولید ناخالص داخلی به صورت برابری قدرت خرید (PPP) قرار داشت، مسیری رو به پیشرفت را طی کرد. اندونزی ابتدا در سال ۲۰۱۳ به رتبه ۱۱ صعود کرد و از ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۹ با تثبیت جایگاه خود در رتبه ۱۰، توانست حضور مؤثر خود در اقتصاد جهانی را به رخ بکشد. پس از آن نیز این کشور طی سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ جایگاه هشتم جهان را به خود اختصاص داده است. پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که اندونزی از

سال ۲۰۲۵ به بعد در رتبه ۷ قرار خواهد گرفت و این جایگاه را تا سال ۲۰۲۹ حفظ خواهد کرد. این صعود چشمگیر نه تنها نشان دهنده تحولات عمیق و پایدار اقتصادی این کشور است، بلکه آن را به الگویی موفق برای اقتصادهای نوظهور تبدیل کرده و نویدبخش آینده‌ای درخشان برای یکی از قدرتمندترین نوظهور جهان خواهد بود.

منبع داده‌ها: IMF

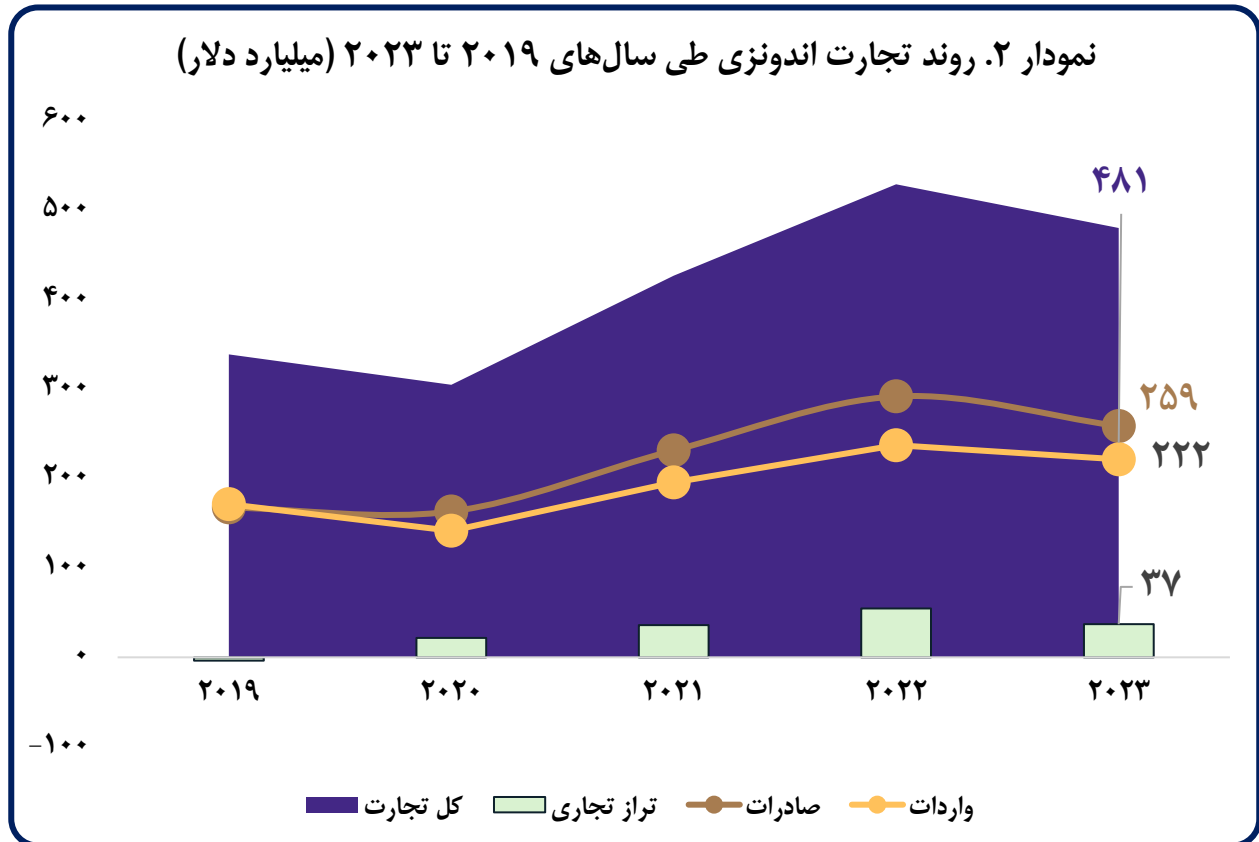
۶.۱. تجارت اندونزی

۶.۱.۱. وضعیت کلی تجارت اندونزی

روند افزایشی تجارت کالایی اندونزی در سال ۲۰۲۳ پس از دو سال متوالی کاهش یافته و به حدود ۴۸۱ میلیارد دلار رسیده است که در مقایسه با سال ۲۰۲۲، ۹ درصد کاهش را نشان می‌دهد. عامل کلیدی این رشد را می‌توان در کاهش صادرات با سهم ۶ واحد درصدی جست‌وجو کرد.

در سال ۲۰۲۳، صادرات و واردات اندونزی به ترتیب به ۲۵۹ میلیارد دلار و ۲۲۲ میلیارد دلار رسیده که در مقایسه با سال قبل به ترتیب با کاهش ۱۱ درصد و ۷ درصد مواجه شده است.

تراز تجاری اندونزی نیز طی ۵ سال مورد بررسی اگرچه از سال ۲۰۲۰ به نفع اندونزی مثبت شده و روند رو به رشدی را طی کرده، اما در سال ۲۰۲۳ پس از سه سال پیاپی از سرعت رشد آن کاسته شده و به حدود ۳۷ میلیارد دلار رسیده است. این رقم نسبت به سال ۲۰۲۲ با کاهش ۳۲ درصدی همراه شده است.

منبع داده‌ها: ITC

۶.۱.۲. هم پیمانان تجاری

در سال ۲۰۲۳، چین به عنوان بزرگ‌ترین شریک تجاری اندونزی در هر دو حوزه واردات و صادرات نقش کلیدی ایفا کرده است. در بخش صادرات، چین با ۵۵ میلیارد دلار و سهم ۲۵ درصد از کل ارزش صادرات اندونزی در صدر قرار دارد، در حالی که آمریکا با ۲۳ میلیارد دلار و سهم ۱۰ درصد جایگاه دوم را به خود اختصاص داده است. در بخش واردات نیز، چین با ۶۳ میلیارد دلار و سهمی معادل ۲۸ درصد از کل واردات، رتبه اول را در اختیار دارد و پس از آن، سنگاپور با ۱۸ میلیارد دلار و سهم ۸ درصد در جایگاه دوم قرار گرفته است.

بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که پنج مقصد نخست صادراتی اندونزی شامل چین، آمریکا، ژاپن، هند و سنگاپور، ۵۵ درصد از کل ارزش صادرات این کشور را تشکیل می‌دهند. از سوی دیگر، پنج مبدأ نخست واردات اندونزی شامل چین، سنگاپور، ژاپن، آمریکا و مالزی، ۵۳ درصد از نیاز وارداتی اندونزی را تامین کرده‌اند. این تمرکز بالا در تجارت خارجی بیانگر وابستگی استراتژیک اندونزی به این شرکای کلیدی و نقش پررنگ چین به‌عنوان پیوند اصلی زنجیره تأمین و بازار مصرف این کشور است.

شکل ۲. مهم‌ترین شرکای تجاری در سال ۲۰۲۳

		ارزش	سهام	سهام	ارزش		
واردات	 چین	۶۳ میلیارد دلار	۲۸٪	۲۵٪	۶۵ میلیارد دلار	 چین	صادرات
	 سنگاپور	۱۸ میلیارد دلار	۸٪	۹٪	۲۳ میلیارد دلار	 آمریکا	
	 ژاپن	۱۷ میلیارد دلار	۷٪	۸٪	۲۱ میلیارد دلار	 ژاپن	
	 آمریکا	۱۱ میلیارد دلار	۵٪	۸٪	۲۰ میلیارد دلار	 هند	
	 مالزی	۱۱ میلیارد دلار	۵٪	۵٪	۱۳ میلیارد دلار	 سنگاپور	

منبع داده‌ها: ITC

۶.۱.۳ کالاهای مهم صادراتی و وارداتی

در سال ۲۰۲۳، تمرکز تجارت خارجی اندونزی به‌طور قابل توجهی بر گروه‌های کالایی سوخت‌های معدنی و محصولات صنعتی و مکانیکی قرار داشته است. در بخش صادرات، سوخت‌های معدنی و محصولات مرتبط (فصل ۲۷) با ارزشی معادل ۵۹ میلیارد دلار و سهم ۲۳ درصدی از کل صادرات، به‌عنوان مهم‌ترین گروه کالایی صادراتی اندونزی شناخته می‌شود. در کنار آن، چربی‌ها و روغن‌های نباتی و حیوانی با سهم ۱۱ درصدی، آهن و فولاد با سهم ۱۰ درصدی در رده‌های بعدی قرار دارند. مجموع ۵ گروه کالایی نخست صادراتی این کشور، ۵۴ درصد از کل ارزش صادرات را تشکیل می‌دهد که نشان‌دهنده تمرکز بالای اندونزی بر منابع طبیعی و محصولات صنعتی است.

در بخش واردات نیز، سوخت های معدنی با ۴۰ میلیارد دلار و سهم ۱۸ درصد همچنان در صدر کالاهای وارداتی قرار دارد و نشان می دهد این کشور به رغم صادرات گسترده منابع انرژی، برای تأمین نیازهای داخلی خود به واردات وابسته است. در ادامه، راکتورهای هسته ای، دیگ های بخار و ... با سهم ۱۵ درصد در جایگاه دوم قرار دارد. در مجموع، ۵ گروه کالای نخست وارداتی اندونزی، ۵۵ درصد از کل ارزش واردات را به خود اختصاص می دهند.

این آمارها نشان می دهد که تمرکز اندونزی در تجارت خارجی بر صادرات منابع طبیعی و واردات تجهیزات صنعتی و تکنولوژیک است.

شکل ۳. مهم ترین کالاهای صادراتی و وارداتی اندونزی در سال ۲۰۲۳

فصل	ارزش	سهم	سهم	ارزش	فصل		
۲۷	سوخت های معدنی، روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها	۴۰ میلیارد دلار	۱۸٪	۲۳٪	۵۹ میلیارد دلار	۲۷	سوخت های معدنی، روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها
۸۴	راکتورهای هسته ای، دیگ های بخار آب گرم، ماشین آلات و وسایل مکانیکی	۳۲ میلیارد دلار	۱۵٪	۱۱٪	۲۸ میلیارد دلار	۱۵	چربی ها و روغن های حیوانی یا نباتی؛
۸۵	ماشین آلات و دستگاه های برقی و اجزا و قطعات آنها، دستگاه های ضبط و پخش صوت	۲۶ میلیارد دلار	۱۲٪	۱۰٪	۲۷ میلیارد دلار	۷۲	چدن، آهن و فولاد
۷۲	چدن، آهن و فولاد	۱۱ میلیارد دلار	۵٪	۶٪	۱۴ میلیارد دلار	۸۵	ماشین آلات و دستگاه های برقی و اجزا و قطعات آنها، دستگاه های ضبط و پخش صوت
۸۷	وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه آهن یا تراموای	۱۰ میلیارد دلار	۵٪	۴٪	۱۱ میلیارد دلار	۸۷	وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه آهن یا تراموای

۶.۱.۴. تجارت اندونزی با قدرت های جهانی

منبع داده ها: ITC

تجارت اندونزی با قدرت های جهانی طی سال های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳ نشان دهنده روندی رو به رشد و پایدار به ویژه در ارتباط با چین و آمریکا بوده است. ارزش تجارت کالایی اندونزی با چین در سال ۲۰۲۳ به ۱۲۸ میلیارد دلار رسیده و این کشور به عنوان بزرگ ترین شریک تجاری اندونزی شناخته می شود. این رشد پیوسته نشان دهنده وابستگی متقابل دو اقتصاد در زمینه تأمین زنجیره تولید و همکاری های اقتصادی است.

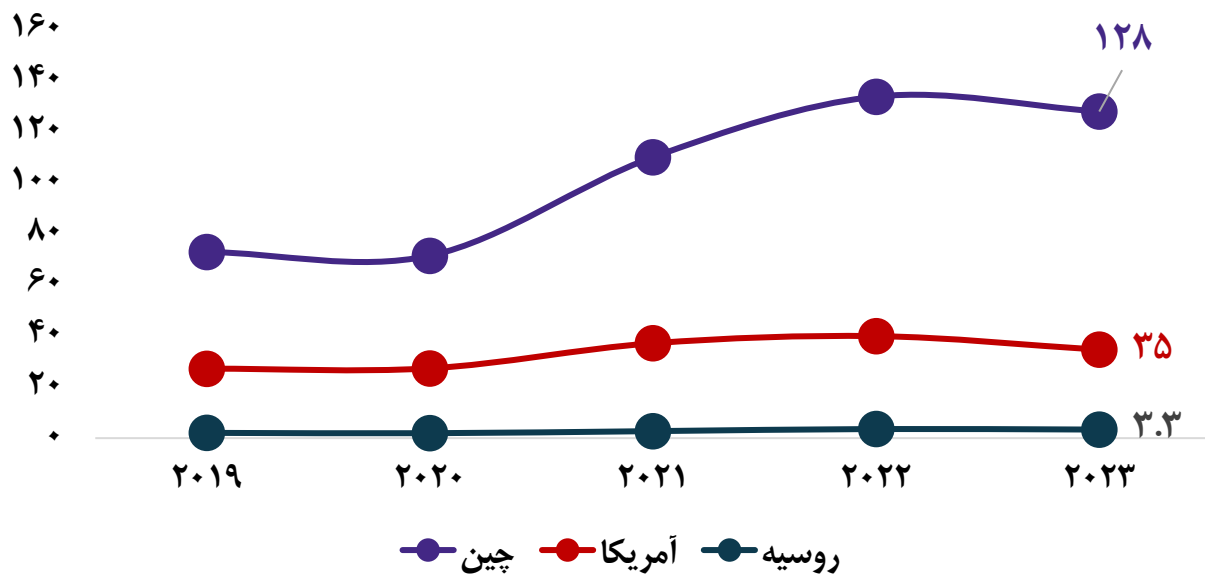
شایان ذکر است، مطابق اعلام اداره گمرکات چین در سال ۲۰۲۳ ارزش کل تجارت اندونزی با چین ۱۳۹.۴ میلیارد دلار بوده است که از این میزان ۶۵.۲ میلیارد دلار صادرات چین و ۷۴.۲ میلیارد دلار صادرات اندونزی بوده است.

در مقابل، تجارت اندونزی با آمریکا در این سالها ثبات نسبی داشته و در سال ۲۰۲۳ به ۳۵ میلیارد دلار رسیده است. آمریکا همچنان یکی از مقاصد اصلی صادراتی اندونزی محسوب می شود و این ارتباط تجاری پایدار، حاکی از نقش تأثیرگذار دو کشور در روابط اقتصادی جهانی است.

تجارت اندونزی با روسیه نیز با وجود نوسانات، در سطحی پایین تر و با ۳.۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۳ قرار گرفته که نشان دهنده حجم کمتر همکاری های اقتصادی میان این دو کشور نسبت به چین و آمریکا است.

در مجموع، این آمار نشان می دهد که اندونزی با تکیه بر همکاری های استراتژیک با قدرت های جهانی، به خصوص چین و آمریکا، در مسیر توسعه اقتصادی و گسترش روابط تجاری خود گام برمی دارد.

نمودار ۳. ارزش تجارت کالایی اندونزی با کشورهای منتخب طی سال های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳ (میلیارد دلار)

منبع داده ها: ITC

۶.۱.۵. مهم ترین شرکای اندونزی در بین کشورهای همسایه ایران

اندونزی در سال ۲۰۲۳ توانسته روابط تجاری خود را در میان کشورهای همسایه ایران به طور هدفمندی گسترش دهد. عربستان سعودی با ۶.۱ میلیارد دلار و امارات متحده عربی با ۵ میلیارد دلار در صدر شرکای تجاری اندونزی در این منطقه قرار دارند. این حجم تجارت نشان دهنده تمرکز اندونزی بر همکاری های انرژی محور، پتروشیمی و ترانزیتی با کشورهای حوزه خلیج فارس است. ترکیه نیز با ۲.۱ میلیارد دلار از دیگر شرکای مهم اندونزی محسوب می شود که این روابط بر محصولات صنعتی، معدنی و فرآوری شده استوار است.

در ۳۰ جولای ۲۰۲۴ موافقتنامه تجارت آزاد اندونزی و شورای همکاری خلیج فارس شامل کشورهای عربستان، امارات، کویت، عمان، قطر و بحرین در جاکارتا به امضا رسید که می تواند تجارت اندونزی با این کشورها را افزایش دهد. در سال ۲۰۲۳ تجارت اندونزی و اعضای این شورا ۱۶ میلیارد دلار بوده است.

در همین حال، کشورهایی مانند قزاقستان و پاکستان هر کدام با ۳.۳ میلیارد دلار و روسیه با ۳.۲ میلیارد دلار نشان می دهند که اندونزی در تلاش است تا حضور اقتصادی خود را در اوراسیا و جنوب آسیا تقویت کند. این همکاری ها بیشتر حول تجارت محصولات خام و فرآوری شده شکل گرفته است و موقعیتی استراتژیک برای اندونزی در بازارهای نوظهور به حساب می آید.

در خصوص بازگشت سرمایه این کشور، درآمد منتقل شده حاصل از نیروی کار و مهاجرین اندونزیایی به کشور خود (ریمیتنس)، عدد قابل ملاحظه ای است. طبق آمار بانک جهانی در سال ۲۰۲۲ اتباع اندونزیایی سالانه حدود ۷ میلیارد دلار ریمیتنس به کشور خود باز می گردانند که در اقتصاد آن کشور نقش دارد. از این میزان مبلغ حدود ۲.۵ میلیارد دلار از عربستان و ۱.۲ میلیارد دلار از امارات قابل ذکر می باشد.

مطابق گزارش OECD در سال ۲۰۲۲ حدود ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار نفر از اتباع اندونزیایی در منطقه غرب آسیا مشغول به کار هستند. آمار حضور کارگران اندونزیایی در عربستان ۱.۷ میلیون، امارات ۳۲۰ هزار، کویت ۱۰۸ هزار، قطر ۴۴ هزار، عمان ۷۵ هزار، بحرین ۳۴ هزار و اردن ۱۶ هزار نفر ذکر شده که بیانگر حضور قابل توجه نیروی کار این کشور در منطقه است.

با وجود عدم وجود روابط دیپلماتیک با رژیم صهیونیستی، حجم تجارت اندونزی و اسرائیل در سال ۲۰۲۲ حدود ۱۸۷ میلیون دلار ذکر شده است.

نکته قابل توجه این است که با وجود حجم قابل توجه روابط تجاری اندونزی با عربستان، امارات و ترکیه در میان همسایگان ایران، این ارقام در مقایسه با کل ارزش تجارت خارجی اندونزی چندان بزرگ نیستند. برای مثال، روابط تجاری اندونزی با قدرت های جهانی مانند چین و آمریکا به مراتب بالاتر بوده و سهم بسیار بیشتری از تجارت این کشور را تشکیل می دهد. این مسئله نشان می دهد که تعاملات تجاری اندونزی با کشورهای همسایه ایران به طور نسبی محدودتر بوده و ظرفیت های استفاده نشده ای برای توسعه روابط اقتصادی میان این کشورها وجود دارد.

این شرایط فرصتی طلایی برای ایران فراهم می کند تا با شناخت نیازهای بازار اندونزی و تقویت دیپلماسی اقتصادی، سهم خود را در این بازار نوظهور افزایش دهد و زمینه ساز افزایش صادرات و همکاری های اقتصادی مشترک شود.

شکل ۴. مهم ترین کالاهای صادراتی و وارداتی اندونزی در سال ۲۰۲۳

ارزش		ارزش		
	ترکیه	۲.۱ میلیارد دلار		عربستان سعودی
	قطر	۱.۶ میلیارد دلار		امارات متحده عربی
	اردن	۱ میلیارد دلار		روسیه
	قزاقستان	۰.۳ میلیارد دلار		پاکستان
	عراق	۰.۳ میلیارد دلار		عمان

منبع داده ها: ITC

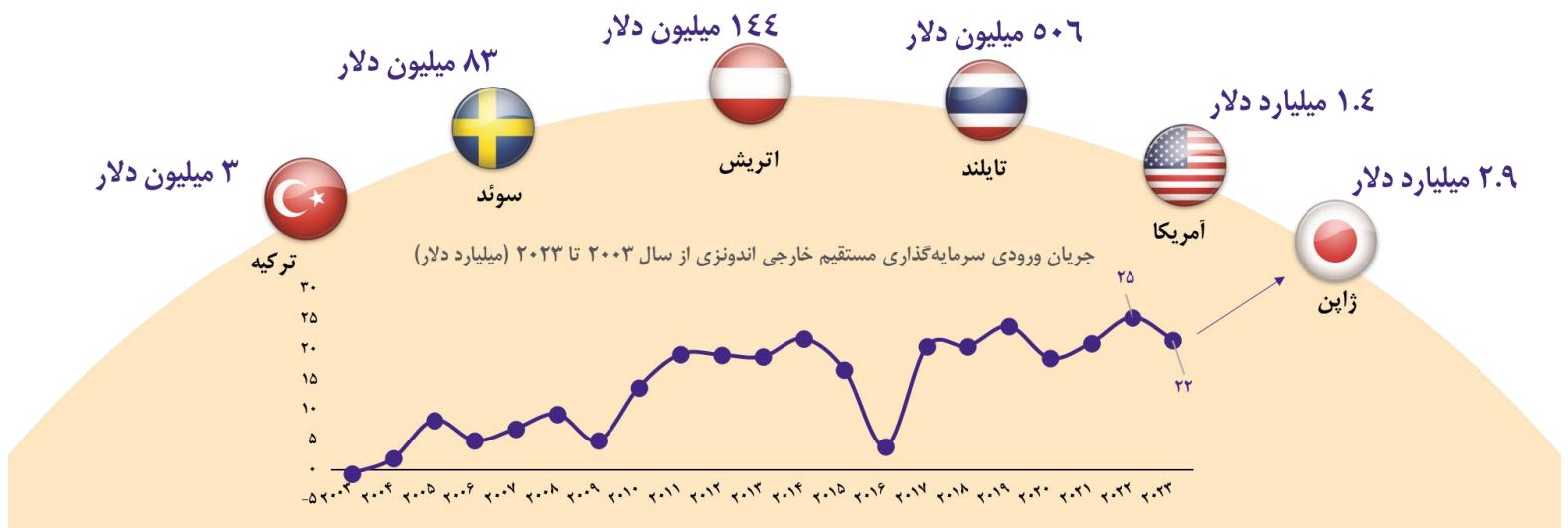
۷.۱. روند سرمایه‌گذاری خارجی اندونزی

۷.۱.۱. جریان ورود سرمایه

روند سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در اندونزی از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۲۳ نشان‌دهنده رشد تدریجی و نوسانات قابل توجه این شاخص است. در دهه‌های اول، میزان سرمایه‌گذاری خارجی نسبتاً پایین و به طور میانگین حدود ۹ میلیارد دلار بوده است. در دهه دوم، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به‌طور چشمگیری افزایش یافته و میانگین ۱۹.۴ میلیارد دلاری را ثبت کرده است. شایان ذکر است بیشترین سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در اندونزی در سال ۲۰۲۲ رخ داده که حدود ۲۵ میلیارد دلار بوده است.

با این حال، در سال ۲۰۲۳ میزان جریان سرمایه‌گذاری خارجی حدود ۲۲ میلیارد دلار ثبت شده که در مقایسه با سال قبل کاهش ۱۵ درصدی را تجربه کرده است. کشورهای ژاپن با ۲.۹ میلیارد دلار و آمریکا با ۱.۴ میلیارد دلار به‌عنوان بزرگ‌ترین سرمایه‌گذاران خارجی در اندونزی شناخته می‌شوند و سهم قابل توجهی از جریان سرمایه‌گذاری را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین کشورهای تایلند، اتریش، سوئد و ترکیه نیز با مبالغی کمتر در این جریان مشارکت داشته‌اند.

شکل ۵. روند جریان ورود سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و سهم کشورهای مبدا در آن در سال ۲۰۲۳

منبع داده‌ها: آنکتاد

شایان ذکر است، مطابق آمار وزارت سرمایه‌گذاری اندونزی این کشور در سال ۲۰۲۳ رقم ۴۷.۳۴ میلیارد دلار جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی داشته است که نسبت به سال قبل ۱۳.۷ درصد افزایش را نشان می‌دهد. مطابق آمار این

وزارتخانه بزرگترین سرمایه گذاران خارجی در اندونزی در سال ۲۰۲۳ به ترتیب کشورهای سنگاپور، چین و هنگ کنگ بوده اند.

۷.۱.۲. جریان خروج سرمایه

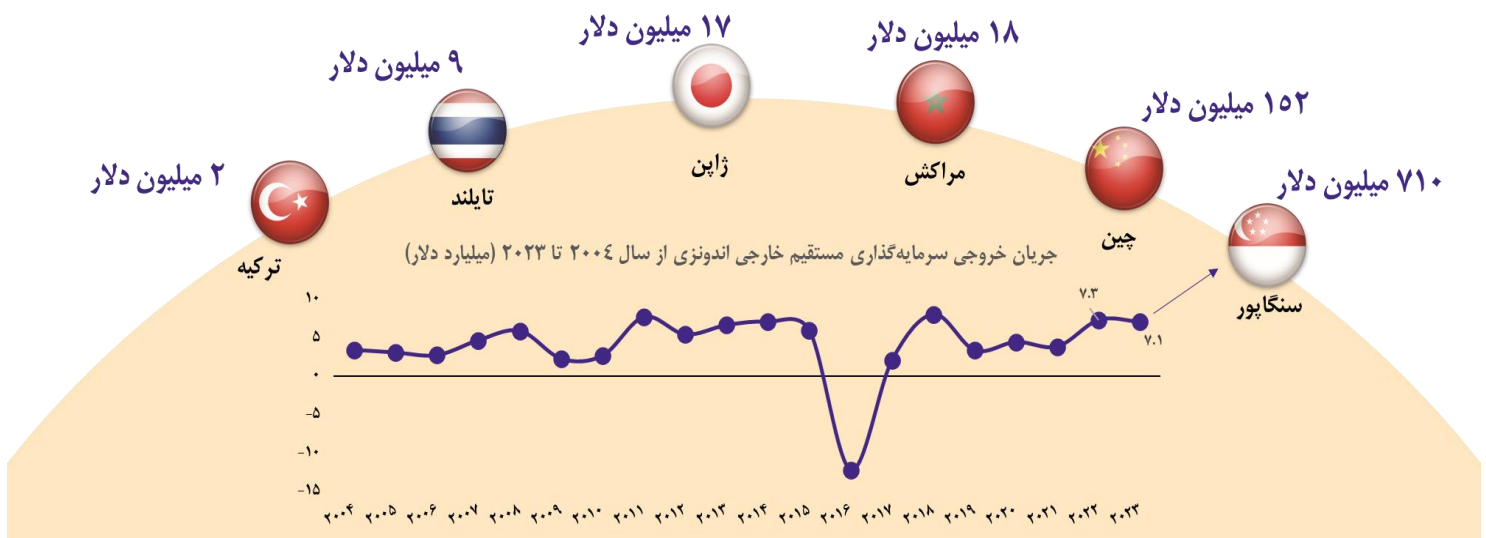
در سال های ۲۰۰۴ تا ۲۰۲۳، روند خروج سرمایه گذاری مستقیم خارجی از اندونزی تغییرات قابل توجهی را تجربه کرده است. میانگین خروج سرمایه طی سال های ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۳ حدود ۴.۴ میلیارد دلار بوده است؛ این در حالی است که این رقم طی سال های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۳ با کاهش همراه شده و حدود ۳.۷ میلیارد دلار بوده است

بیشترین میزان خروج سرمایه در سال ۲۰۱۸ با رقمی نزدیک به ۸ میلیارد دلار ثبت شده است، که نشان دهنده اوج بی سابقه این شاخص در دو دهه اخیر بوده است. با این حال، در سال ۲۰۲۳، خروج سرمایه از اندونزی به ۷.۱ میلیارد دلار کاهش یافته و در مقایسه با سال قبل، کاهشی ۹ درصدی را تجربه کرده است.

در میان کشورهای مقصد، سنگاپور با ۷۱۰ میلیون دلار، چین با ۱۵۲ میلیون دلار و مراکش با ۱۸ میلیون دلار، در صدر مقاصد سرمایه گذاری خروجی اندونزی قرار دارند. کشورهایمانند ژاپن و تایلند نیز با سهمی کمتر (به ترتیب ۱۷ میلیون دلار و ۹ میلیون دلار) در این فهرست جای گرفته اند.

این روند نشان می دهد که علی رغم کاهش جریان خروج سرمایه در سال های اخیر، کشورهای منطقه جنوب شرق آسیا همچنان مقاصد اصلی سرمایه گذاری اندونزی هستند.

شکل ۶. روند جریان خروج سرمایه گذاری مستقیم خارجی و سهم کشورهای مقصد در آن در سال ۲۰۲۳

منبع داده ها: آنکتاد

۲. پیش‌بینی روندهای اقتصادی آتی اندونزی

اقتصاد اندونزی در مسیر رشد پایدار قرار دارد و پیش‌بینی می‌شود در سال‌های ۲۰۲۴ تا ۲۰۲۶ با رشدی معادل ۵.۱ تا ۵.۲ درصد به حرکت خود ادامه دهد. این رشد عمدتاً متکی بر مصرف داخلی، افزایش اعتماد مصرف‌کنندگان و سرمایه‌گذاری‌های داخلی خواهد بود. بهبود شرایط کسب‌وکار و اجرای پروژه‌های زیرساختی نیز به تقویت این روند کمک خواهد کرد. با این حال، وابستگی اقتصاد به تقاضای داخلی، آسیب‌پذیری آن را در برابر شوک‌های داخلی افزایش می‌دهد.

از سوی دیگر، کنترل تورم یکی از دستاوردهای مهم سیاست‌های اقتصادی اخیر خواهد بود. بانک مرکزی اندونزی با تعدیل تدریجی نرخ بهره و تثبیت سیاست‌های پولی، تورم را در مسیر نزولی قرار داده است. پیش‌بینی می‌شود نرخ تورم تا سال ۲۰۲۶ حدود ۲.۳ درصد برسد و ثبات بیشتری در بازار ایجاد کند. نرخ بهره نیز به تدریج کاهش یافته و در سال ۲۰۲۵ در حدود ۵ درصد تثبیت خواهد شد.

با وجود رشد پایدار، وابستگی اندونزی به صادرات کالاهای اساسی همچون نیکل، زغال‌سنگ و روغن پالم همچنان چالش‌برانگیز خواهد بود. کاهش تقاضا از سوی شرکای تجاری بزرگ مانند چین می‌تواند بر تراز تجاری اندونزی فشار وارد کند. از این‌رو، دولت تلاش خواهد کرد تا از طریق گسترش صنایع پایین‌دستی و تنوع‌بخشی به اقتصاد، وابستگی به صادرات کالاهای خام را کاهش دهد.

در همین راستا، جذب سرمایه‌گذاری خارجی اهمیت بیشتری پیدا خواهد کرد. اندونزی با اجرای اصلاحات ساختاری، ساده‌سازی مقررات تجاری و بهبود زیرساخت‌ها به دنبال افزایش سرمایه‌گذاری خارجی و تقویت رشد اقتصادی خود خواهد بود. سرمایه‌گذاری در انرژی‌های تجدیدپذیر و توسعه زیرساخت‌های دیجیتال نیز به‌عنوان محرک‌های جدید رشد مطرح می‌شوند. این تغییرات به تسریع گذار اندونزی به سمت اقتصادی پایدار و سبز کمک خواهد کرد.

با این حال، دولت همچنان با چالش‌هایی مانند کسری بودجه و فشارهای مالی مواجه است. پیش‌بینی می‌شود کسری بودجه در سال ۲۰۲۴ به ۲.۷ درصد تولید ناخالص داخلی برسد که ناشی از افزایش هزینه‌های اجتماعی مانند تغذیه رایگان مدارس و برنامه‌های بیمه اجتماعی است. با وجود این، دولت تلاش خواهد کرد تا از طریق افزایش درآمدهای مالیاتی و مدیریت بهتر منابع مالی، هزینه‌ها را کنترل کند.

در بخش نیروی کار نیز رسمی سازی مشاغل و افزایش مشارکت نیروی کار از اولویت های اصلی خواهند بود. کاهش نرخ بیکاری به کمتر از ۵ درصد نشان دهنده بهبود وضعیت بازار کار است، اما همچنان درصد زیادی از نیروی کار در مشاغل غیررسمی فعالیت می کنند. انتقال مشاغل به بخش رسمی می تواند به افزایش درآمدهای مالیاتی و بهبود شرایط اقتصادی کمک کند.

جدول ۱. وضعیت اندونزی در شاخص های اقتصادی از سال ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۶

۲۰۲۶	۲۰۲۵	۲۰۲۴	۲۰۲۳	۲۰۲۲	
۵.۱	۵.۲	۵.۱	۵.۰	۵.۳	تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار
۵.۱	۵.۱	۵.۱	۴.۹	۵.۰	مصرف خصوصی
۶.۱	۰.۱	۷.۵	۲.۹	-۴.۵	مصرف دولتی
۶.۳	۶.۸	۴.۸	۴.۴	۳.۹	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص
۵.۶	۵.۲	۵.۲	۴.۶	۳.۸	تقاضای نهایی داخلی
۵.۴	۵.۵	۵.۲	۴.۶	۴.۷	کل تقاضای داخلی
۴.۱	۵.۱	۵.۵	۱.۳	۱۶.۲	صادرات کالا و خدمات
۵.۱	۶.۳	۶.۴	-۱.۶	۱۵.۰	واردات کالا و خدمات

منبع داده ها: OECD

۳. عضویت اندونزی در سازمان های بین المللی

اندونزی با حضور پررنگ و همزمان در سازمان های منطقه ای و بین المللی، به خوبی جایگاه خود را به عنوان یک قدرت نوظهور جهانی تثبیت کرده است. این کشور نه تنها عضو سازمان های کلیدی منطقه ای مانند آسه آن، همکاری اقتصادی آسیا-پاسفیک (APEC) و BIMP-EAGA است، بلکه با عضویت همزمان در سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) و گروه بریکس (BRICS)، رویکردی هوشمندانه و چندلایه را در سیاست خارجی و اقتصادی خود دنبال می کند.

از دیگر نهاد های منطقه ای و بین المللی که اندونزی در آنها عضویت دارد می توان به گروه هشت کشور اسلامی در حال توسعه (D8)، انجمن کشورهای حاشیه اقیانوس هند (IORA) و جنبش عدم تعهد اشاره کرد.

شایان ذکر است، درخواست عضویت اندونزی در دو گروه OECD و بریکس داده شده، اما هنوز نتیجه رسمی پذیرش آن اعلام نشده است. به طور مشخص در خصوص OECD حداقل تا دو سال آینده (۲۰۲۷) فرایند عضویت اندونزی زمانبر خواهد بود. (اسرائیل از اعضای OECD بوده و موافقت خود را برای پیوستن اندونزی به این گروه را منوط به اعلام به رسمیت شناختن این رژیم از سوی اندونزی نموده است).

در صورت عضویت در بریکس، این کشور این امکان را خواهد داشت که به عنوان یکی از قدرت های نوظهور اقتصادی در کنار کشورهایی مانند چین، روسیه، هند، برزیل و آفریقای جنوبی، به تقویت همکاری های جنوب-جنوب پرداخته و از ظرفیت های این گروه برای افزایش نفوذ اقتصادی و سیاسی خود در سطح جهانی بهره برداری کند. بریکس، با تمرکز بر توسعه اقتصادی، همکاری های مالی و کاهش وابستگی به غرب، بستری مهم برای رشد و توسعه اندونزی در بازارهای نوظهور جهانی فراهم می کند.

از سوی دیگر، درخواست عضویت اندونزی در سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، که عمدتاً متشکل از کشورهای توسعه یافته است، نشان دهنده عزم این کشور برای پیوند با اقتصادهای پیشرفته و پذیرش استانداردهای جهانی در حوزه های اقتصادی، تجاری و حکمرانی است. این عضویت، می تواند فرصت هایی را برای انتقال دانش و فناوری، جذب سرمایه گذاری های کلان و همگام شدن با ساختارهای پیشرفته جهانی برای اندونزی فراهم آورد.

حضور همزمان در بریکس و OECD به طور بی سابقه ای به اندونزی قدرت مانور می دهد تا با اقتصادهای نوظهور و کشورهای توسعه یافته به طور همزمان همکاری کند. این توازن استراتژیک به اندونزی اجازه می دهد از یک سو، با تقویت همکاری های جنوب-جنوب و ایجاد بازارهای جدید صادراتی از ظرفیت های بریکس بهره برداری کند و از سوی دیگر، با مشارکت در OECD، به پذیرش فناوری های نوین، سرمایه گذاری پایدار و اصلاحات اقتصادی دست یابد.

این جایگاه دوگانه به اندونزی نقش ویژه‌ای می‌بخشد تا به پل ارتباطی میان اقتصادهای در حال توسعه و پیشرفته تبدیل شود. در این میان، فرصت‌های متعددی برای کشورهایی مانند ایران فراهم می‌شود تا با بهره‌گیری از این ظرفیت‌ها، تعاملات تجاری و اقتصادی خود را با اندونزی و سایر اعضای این سازمان‌ها گسترش دهند و در زنجیره تجارت جهانی جایگاه بهتری کسب کنند.

۴. برنامه اندونزی برای سال ۲۰۴۵

چشم‌انداز گلدن اندونزی در سال ۲۰۴۵، یک ایده ملی برای اندونزی است که هدف آن تبدیل این کشور به یک ملت مستقل، پیشرفته و رفاه‌مند تا سال ۲۰۴۵ است. این هدف در سال ۲۰۴۵ تعیین شده است زیرا در این سال جمهوری اندونزی صدمین سال استقلال خود را جشن می‌گیرد. این چشم‌انداز توسط وزارت برنامه‌ریزی توسعه ملی اندونزی تهیه شده و توسط رئیس‌جمهور اندونزی، جوکو ویدودو، در تاریخ ۹ مه ۲۰۱۹ معرفی شد و در تلاش است تا اندونزی را به یکی از بزرگترین اقتصادهای جهان تبدیل کند.

چشم‌انداز مذکور بر اساس یک استراتژی جامع، کشور را به سمت صنعتی شدن، پیشرفت در حوزه‌های خدماتی و فناوری و توسعه پایدار هدایت می‌کند. هدف اصلی این استراتژی، ایجاد یک اقتصاد قدرتمند و پویا است که بتواند به رفاه عمومی، عدالت اجتماعی و رشد همه‌جانبه کمک کند.

۱.۴. تاریخچه و روند توسعه

چشم‌انداز تبدیل اندونزی به یک کشور پیشرفته برای اولین بار در دوران دولت سوهارتو در دهه ۱۹۷۰ تا اوایل دهه ۱۹۹۰ با استفاده از "گاریس-گاریس بسا هالوان نگارا (GBHN)" به عنوان نقشه راه برای توسعه کشور مطرح شد. این سیاست‌ها به دنبال صنعتی شدن تدریجی کشور بودند، اما بحران مالی آسیایی در سال ۱۹۹۷ به شدت اقتصاد اندونزی را تحت تأثیر قرار داد و روند توسعه را مختل کرد. با این حال، پس از بحران مالی و طی سال‌های بعد از آن، اندونزی توانست به سرعت از وضعیت بحرانی خود بیرون آید و به یکی از اقتصادهای قوی آسیا تبدیل شود.

در سال ۲۰۰۹، اندونزی به جمع کشورهای عضو گروه ۲۰ (G20) پیوست که نماینده‌ای از منطقه جنوب‌شرقی آسیا در این گروه به شمار می‌آید. این عضویت نمایانگر جایگاه مهم اندونزی در اقتصاد جهانی بود.

۲.۴. اهداف و سیاستها

چشم انداز اندونزی برای سال ۲۰۴۵ شامل چندین هدف کلیدی است که بر توسعه پایدار، تقویت زیرساختها، و استفاده بهینه از منابع انسانی و فناوری تأکید دارد. یکی از این اهداف، دستیابی به جایگاه پنجم بزرگترین اقتصاد جهان تا سال ۲۰۴۵ است، با تولید ناخالص داخلی (GDP) معادل ۷.۳ تریلیون دلار آمریکا و درآمد سرانه ۲۵,۰۰۰ دلار.

برای تحقق این اهداف، استراتژیهای زیر در دستور کار قرار گرفته است:

- توسعه زیرساختهای کشور: با هدف تقویت حمل و نقل، ارتباطات و فناوری اطلاعات.
- سرمایه گذاری در منابع انسانی: به ویژه در زمینه آموزش و مهارت های حرفه ای برای بهبود کیفیت نیروی کار.
- تشویق سرمایه گذاری های داخلی و خارجی: برای تقویت اقتصاد و ایجاد فرصت های شغلی.
- اصلاحات در سیستم حکمرانی و مبارزه با فساد: به منظور افزایش شفافیت و کارایی دولت.
- متمرکز کردن بودجه های دولتی: برای استفاده مؤثرتر از منابع مالی و تحقق اهداف توسعه ای.
-

۳.۴. ارکان چهارگانه چشم انداز ۲۰۴۵

چشم انداز اندونزی برای سال ۲۰۴۵ بر چهار ارکان اصلی استوار است که به شرح زیر است:

- توسعه انسانی و تسلط بر علم و فناوری: این ارکان به رشد و آموزش نیروی انسانی با استفاده از پیشرفت های علمی و فناوری تأکید دارد.
- توسعه اقتصادی پایدار: این هدف به دنبال تحقق رشد اقتصادی متوازن و پایدار در تمام مناطق کشور است.
- توسعه عادلانه: هدف این ارکان دستیابی به برابری در فرصت های توسعه برای تمامی اقشار جامعه است.
- تقویت تاب آوری ملی و حکمرانی: به منظور افزایش ثبات داخلی و تقویت توانمندی های حکومتی برای پاسخ گویی به چالش ها.

۴.۴. فرصت ها و چالش های تحقق چشم انداز اندونزی طلایی ۲۰۴۵

۴.۴.۱. فرصت ها

- جمعیت جوان و رو به رشد بیش از ۶۵ درصد زیر ۳۵ سال،
- برخورداری از موقعیت جغرافیایی راهبردی

- بهره‌مندی از ذخایر طبیعی فراوان شامل معادن و انرژی‌های تجدیدپذیر (از جمله بزرگترین ذخایر نیکل جهان، دومین تولید کننده قلع و چهارمین تولید کننده بزرگ بوکسیت در جهان)
- سیاست‌های باز اقتصادی برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و مشارکت در زنجیره‌های تامین منطقه‌ای و جهانی
- بهره‌گیری از ظرفیت اقتصاد دیجیتالی (چهارمین پایگاه بزرگ کاربران اینترنت جهان با هدف تبدیل شدن به یکی از ۱۰ اقتصاد برتر دیجیتالی در ۲۰۳۰ و یکی از ۵ اقتصاد برتر در این زمینه در سال ۲۰۴۵)
- فرصت جایگزینی با چین در تکمیل زنجیره تامین کشورهای اروپایی با توجه به رویکرد تقابلی غرب در مقابل پکن
- ظرفیت بالا در صنعت گردشگری

۴.۴.۲. چالش‌ها

- فقر و نابرابری اجتماعی
- آسیب پذیری در برابر تغییرات آب و هوایی
- کمبود سواد دیجیتالی کاربران اینترنت و تهدیدات سایبری
- زمینه نا امنی غذایی با توجه به جمعیت بالا و عدم سازگاری عرضه و تقاضا بویژه پس از جنگ روسیه و اوکراین که بخشی از منابع تامین گندم اندونزی هستند
- زمینه نا امنی انرژی با توجه به نوسانات قیمت انرژی در پی تحولات جهانی و بویژه منطقه غرب آسیا
- قرارگیری در منطقه مستعد روبرویی قدرت های بزرگ چین و آمریکا
- وابستگی به صادرات مواد خام
- کمبود نیروی کار ماهر

۵. وضعیت تجارت ایران با اندونزی

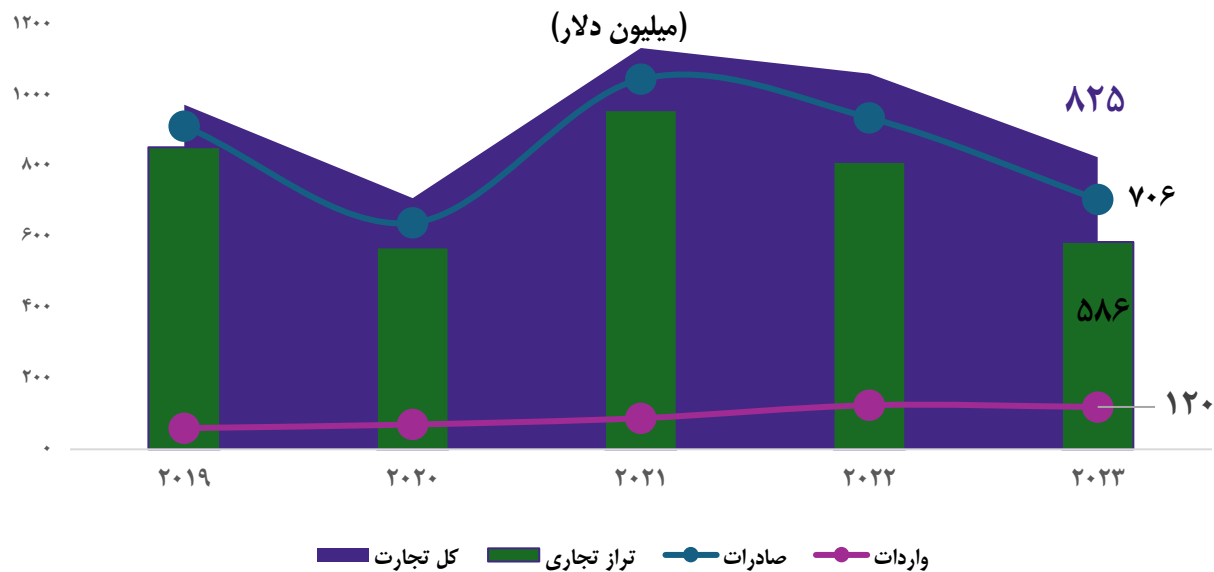
۱.۵. روند کلی تجارت

روند تجارت ایران و اندونزی در سال ۲۰۲۳ نشان‌دهنده کاهش قابل توجهی در تجارت دو کشور برای دومین سال متوالی است. کل تجارت دوجانبه در این سال با ثبت رقم ۸۲۵ میلیون دلار، در مقایسه با سال قبل ۲۲ درصد کاهش یافته که بخش عمده این افت به دلیل کاهش صادرات ایران به اندونزی بوده است (منفی ۲۲ واحد درصد). صادرات ایران با ۲۴ درصد کاهش، به ۷۰۶ میلیون دلار رسیده، درحالی‌که واردات از اندونزی ۱۲۰ میلیون دلار ثبت شده است.

با وجود این، تراز تجاری ایران همچنان مثبت باقی مانده، اما با تضعیف قابل توجهی همراه بوده است. این تراز نسبت به سال قبل ۲۸ درصد کاهش یافته که نشان‌دهنده کاهش سود حاصل از تعاملات تجاری با اندونزی است. با این حال، کاهش صادرات در کنار افت ۲۲ درصدی رشد تجارت کل، نشان‌دهنده لزوم بازبینی استراتژی‌های تجاری ایران برای حفظ سهم خود از این بازار مهم جنوب شرق آسیا است.

در سال ۲۰۲۳، سهم صادرات ایران به اندونزی در مقایسه با سال‌های گذشته کاهش یافته و سود حاصل از تعاملات تجاری دو کشور محدود شده است. این وضعیت، فرصت مهمی را برای تنوع‌بخشی به سبد صادراتی و ایجاد مکانیسم‌های تجاری پایدار برای ایران فراهم می‌کند تا بتواند روند کاهشی تجارت با اندونزی را متوقف کرده و از ظرفیت‌های بالقوه این کشور بهره‌برداری کند.

نمودار ۴. روند تجارت ایران با اندونزی طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۲

منبع داده‌ها: ITC

۲.۵. مهم ترین گروه های کالایی

بررسی ترکیب کالاهای صادراتی ایران به اندونزی در سال ۲۰۲۳، ضعف جدی در تنوع صادراتی ایران را آشکار می کند. آمار نشان می دهد که ۹۹ درصد از کل صادرات ایران به اندونزی تنها به پنج محصول نخست محدود می شود. در صدر این فهرست، چدن، آهن و فولاد با ارزشی معادل ۶۵۴ میلیون دلار قرار دارد که به تنهایی ۹۳ درصد از کل صادرات ایران را تشکیل می دهد. پس از آن، سوخت های معدنی، روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها با ۳۰ میلیون دلار (۴ درصد) و محصولات شیمیایی معدنی با ۸ میلیون دلار (۱ درصد) قرار گرفته اند. این تمرکز شدید بر چند محصول مشخص، نه تنها ریسک صادراتی ایران را بالا می برد بلکه فرصت های بالقوه برای تنوع بخشی به صادرات را به حاشیه می برد.

در مقابل، وضعیت واردات ایران از اندونزی اندکی متنوع تر به نظر می رسد، اما باز هم پنج کالای نخست وارداتی سهم قابل توجهی از کل واردات را به خود اختصاص داده اند. ۷۱ درصد از کل ارزش واردات ایران از اندونزی به این پنج محصول تعلق دارد. در صدر این فهرست، چوب و اشیاء چوبی و زغال چوب با ارزش ۳۱ میلیون دلار (۲۶ درصد) قرار گرفته است. پس از آن، محصولات گوناگون صنایع شیمیایی با ۲۰ میلیون دلار (۱۶ درصد) و کاغذ و مواد؛ اشیاء ساخته شده از خمیر کاغذ، از کاغذ یا ازمقوا با ۱۸ میلیون دلار (۱۵ درصد) در رتبه های بعدی جای دارند.

این وضعیت نشان می دهد که صادرات ایران به اندونزی به شدت وابسته به مواد اولیه و معدنی است و برخلاف اندونزی که محصولات نسبتاً متنوع تری را به بازار ایران صادر می کند، ایران نتوانسته سهم خود را از بازار این کشور به کالاهای صنعتی و با ارزش افزوده بالا گسترش دهد. این خلأ در تنوع صادراتی، نه تنها فرصت های رشد تجارت با اندونزی را محدود کرده بلکه ایران را در مقابل نوسانات قیمتی و تقاضای جهانی آسیب پذیر می کند.

برای بهبود این شرایط، ضروری است که ایران با ایجاد تنوع در سبد صادراتی خود و تمرکز بر کالاهای تکنولوژیک، صنعتی و فرآوری شده، سهم بیشتری از بازار اندونزی را به خود اختصاص دهد. اندونزی با اقتصادی پویا و بازاری رو به رشد می تواند مقصدی مناسب برای توسعه صادرات غیرنفتی ایران باشد، مشروط بر آن که استراتژی های صادراتی ایران از محصولات خام و سنتی فراتر رفته و به سمت کالاهای رقابتی و با ارزش افزوده بالا حرکت کند.

۳.۵. پتانسیل های صادراتی

بررسی پتانسیل های صادراتی ایران به اندونزی نشان می دهد که فرصت های متنوع و گسترده ای برای تنوع بخشی به سبد صادراتی ایران در این بازار وجود دارد. این محصولات شامل گروه های متنوعی از کودهای شیمیایی، محصولات کشاورزی، فرآورده های غذایی و مواد اولیه صنعتی هستند که تاکنون کمتر مورد توجه قرار گرفته اند.

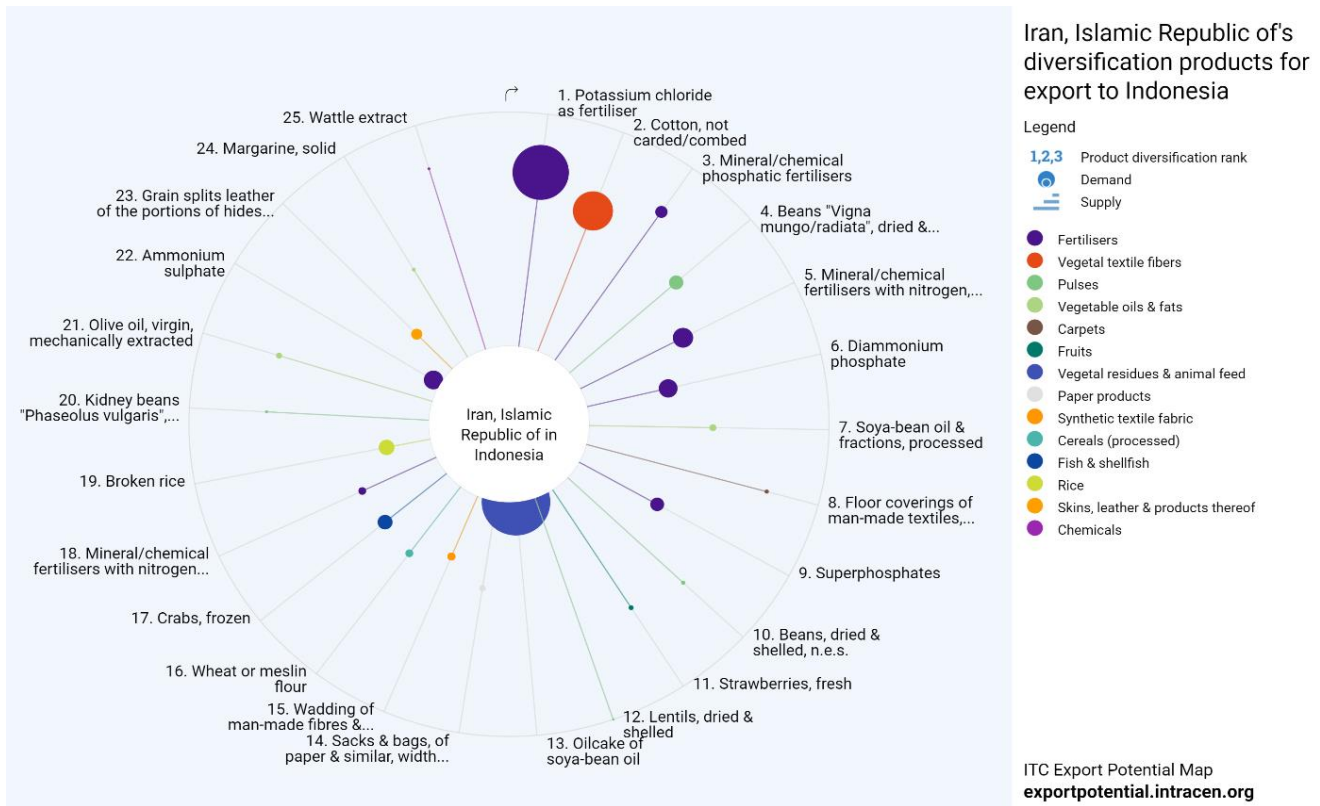
در صدر این فهرست، کلرید پتاسیم به عنوان کود شیمیایی قرار دارد که به دلیل نیاز بالای اندونزی به این محصول و ظرفیت تولید ایران، می تواند سهم قابل توجهی از بازار اندونزی را به خود اختصاص دهد. پس از آن، پنبه خام و کودهای شیمیایی فسفات و نیتروژنه جزو محصولاتی هستند که دارای تقاضای بالا و ظرفیت صادراتی قابل توجهی برای ایران به این کشور محسوب می شوند.

در بخش محصولات کشاورزی و غذایی، محصولاتی مانند لوبیا (گونه های مختلف)، عدس، سویا و برنج شکسته از دیگر فرصت های صادراتی ایران به اندونزی هستند. این محصولات، به دلیل نیاز بالای بازار اندونزی و وابستگی این کشور به واردات در این حوزه، می توانند به عنوان گزینه های جذاب برای صادرات ایران مطرح شوند.

همچنین، در بخش فرآورده های صنعتی، محصولاتی نظیر کیسه ها و بسته بندی های کاغذی، فرآورده های نفتی، روغن زیتون و کود دی آمونیوم فسفات فرصت قابل توجهی برای صادرات به اندونزی فراهم می کنند. این گروه از کالاها، با توجه به زیرساخت های تولیدی موجود در ایران، می توانند جایگاه کشور را در زنجیره تأمین بازار اندونزی تقویت کنند.

نکته قابل توجه این است که تاکنون صادرات ایران به اندونزی به شدت محدود و متمرکز بر چند محصول سنتی بوده است؛ در حالی که این نمودار نشان می دهد که ظرفیت های بلااستفاده متعددی در حوزه های متنوع وجود دارد. بهره برداری از این فرصت ها نه تنها می تواند به تنوع صادرات ایران کمک کند، بلکه وابستگی اندونزی به واردکنندگان دیگر را کاهش داده و جایگاه ایران را در بازار رو به رشد اندونزی تثبیت خواهد کرد. برای تحقق این هدف، ضروری است که سیاست های تجاری ایران با تمرکز بر بازارهای هدف و محصولات با ارزش افزوده بالا بازطراحی شود تا از پتانسیل های موجود به بهترین شکل استفاده شود.

شکل ۷. پتانسیل های صادراتی ایران به اندونزی

منبع داده ها: ITC

۶. فرصت های پیش روی ایران در همکاری های اقتصادی با اندونزی

ایران و اندونزی، با توجه به ظرفیت های گسترده و بازارهای رو به رشد هر دو کشور، پتانسیل بالایی برای گسترش همکاری های دوجانبه دارند. اندونزی به عنوان یکی از بزرگترین کشورهای جنوب شرقی آسیا، با منابع طبیعی غنی و اقتصادی رو به رشد، می تواند شریک استراتژیکی برای ایران باشد. از سوی دیگر، ایران با تجربه های گسترده در بخش های مختلف صنعتی و تجاری، فرصتی مناسب برای توسعه روابط با اندونزی فراهم می آورد. این همکاری ها می توانند در حوزه هایی متنوعی شکل بگیرد که در ادامه به آنها اشاره می شود.

در زمینه سلامت و پزشکی، اندونزی نیاز به پیشرفت در زیرساخت های بهداشتی و درمانی خود دارد و ایران می تواند با انتقال دانش، تولید دارو، تجهیزات پزشکی و تکنولوژی های درمانی به اندونزی، سهم زیادی در این زمینه داشته باشد. این همکاری ها می تواند به تقویت نظام بهداشتی اندونزی کمک کرده و در عین حال بازار جدیدی برای محصولات پزشکی ایرانی ایجاد کند. علی الخصوص در زمینه های فناوری نانو، بیو و درمان ناباروری با توجه به جایگاه برتر کشورمان و نیاز اندونزی زمینه های همکاری وجود دارد. همکاری در زمینه گردشگری سلامت نیز از دیگر بخش های بالقوه در بخش سلامت و پزشکی هستند. استفاده از ظرفیت موافقتنامه تجارت ترجیحی بین دو کشور، که مقدمات ابتدایی آن فراهم شده و به زودی اجرایی خواهد شد، می تواند فرصت مغتنمی برای شرکت های ایرانی باشد. در همین زمینه، سازمان توسعه تجارت شرایطی را فراهم کرده تا شرکت ها در نمایشگاه های برگزار شده در اندونزی، به ویژه در زمینه های سلامت و تجهیزات پزشکی، شرکت نمایند و در نشست های حضوری و مجازی جهت معرفی قابلیت های تجاری کشور و کسب آگاهی از نیازها و سلیقه تجاری اندونزی حضور یابند.

خدمات فنی و مهندسی یکی دیگر از حوزه هایی است که می تواند زمینه ساز همکاری های موثر بین دو کشور باشد. اندونزی با برنامه های توسعه ای در زمینه زیرساخت ها، بویژه با توجه به احداث پایتخت جدید اندونزی (شهر نوسانتارا در جزیره کالیمانتان)، نیاز به همکاری با کشورهای هم چون ایران در پروژه های ساختمانی، حمل و نقل و انرژی دارد. ایران با داشتن تجربه های گسترده در این زمینه ها، می تواند در پروژه های بزرگ اندونزی مشارکت کند و به ارتقای سطح فنی و مهندسی این کشور کمک نماید.

همچنین، در بخش آموزش و تبادل علمی، ایران و اندونزی می توانند با برگزاری دوره های آموزشی، تبادل دانشجو و استاد و همکاری در زمینه های علمی مختلف، روابط خود را تقویت کنند. این همکاری می تواند موجب ارتقای سطح علمی و فنی هر دو کشور شود و به بهبود منابع انسانی در اندونزی کمک کند.

شایان ذکر است، تاسیس کمیته مشترک تجاری اتاق های بازرگانی، بهره گیری از ظرفیت دفتر تازه تاسیس تجاری کشورمان در جاکارتا، تقویت ارتباطات تجاری از طریق سازمان های منطقه ای که دو کشور در آنها عضویت دارند از جمله گروه دی-هشت و تقویت همکاری های سازمان اکو (دبیرخانه در تهران) و اتحادیه آسه آن (دبیرخانه در جاکارتا) نیز از جمله راه های تقویت همکاری با اندونزی است.

در نهایت، طرح های خواهرخواندگی بین اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران و اندونزی، نظیر جاکارتا، می تواند روابط دو کشور را در سطح محلی و فرهنگی تقویت کند. این طرح ها می توانند به تقویت همکاری های اجتماعی، تجاری و فرهنگی کمک کنند و بستر مناسبی برای تبادل تجربیات و پروژه های مشترک فراهم آورند.

در مجموع، ایران و اندونزی با بهره گیری از این فرصت ها، می توانند روابط خود را در سطح اقتصادی، تجاری و اجتماعی به شکل چشمگیری ارتقا دهند و از پتانسیل های موجود برای رشد و توسعه متقابل استفاده کنند.